

PROJECTES EN PAISATGES CULTURALS READER

ERASMUS INTENSIVE
PROGRAM LAPIS

Ferrara
Lisboa
Sant Cugat del Vallès
Barcelona

CURS 2010/2011

Assignatura
optativa
línia Urbanística
DUOT ETSAV-UPC

RECULL D'ARTICLES I MATERIALS

CODI	CRÈDITS	DISTRIBUCIÓ (T,P,L)	DEPARTAMENT	TIPUS	H/S TREBALL ESTUDIANT
47027	5 (ECTS)	2T + 3P	UOT-UPC	OP	16 + 34

PROFESSOR RESPONSABLE	Carles Llop
PROFESSORS COL·LABORADORS	Ignasi Aldomà, Josep Maldonado, Sigríd Muñiz, Francesca Leder (IP ERASMUS Intensive Program LAPIS)
COL·LABORADORS DOCTORANTS	Eduard Antorn, Montse Ferrés, Laura Font, Napoleón Guerrero
BECARIS	David Balbás, Núria Bisbal, Josep Garriga
WEB	http://paisajesculturales.50webs.com

PROJECTES EN PAISATGES CULTURALS

ERASMUS INTENSIVE
PROGRAM LAPIS

Ferrara
Lisboa
Sant Cugat del Vallès
Barcelona

CURS 2010/2011

Assignatura
optativa
línia Urbanística
DUOT ETSAV-UPC

CODI	CRÈDITS	DISTRIBUCIÓ (T,P,L)	DEPARTAMENT	TIPUS	H/S TREBALL ESTUDIANT
47027	5 (ECTS)	2T + 3P	UOT-UPC	OP	16 + 34

CURS INTENSIU	17 - 27 de gener de 2011 Veure Pla de treball adjunt	Català, Castellà, Anglès, Italià
---------------	---	----------------------------------

PROFESSOR RESPONSABLE	Carles Llop
PROFESSORS COL·LABORADORS	Ignasi Aldomà, Josep Maldonado, Sígrid Muñiz, Francesca Leder (IP ERASMUS Intensive Program LAPIS)
COL·LABORADORS DOCTORANTS	Eduard Antorn, Montse Ferrés, Laura Font, Napoleón Guerrero
BECARIS	David Balbás, Núria Bisbal, Josep Garriga

WEB	http://paisajesculturales.50webs.com
-----	---

ABSTRACT	<p>Sota la denominació de paisatges culturals, entenem aquells territoris (urbans i territorials) que expressen l'acció de l'home en la transformació de la natura i la construcció de paisatges singulars plens d'història i de continguts. Tot és paisatge, i tot és paisatge cultural. Es tracta, tanmateix d'aprofundir les possibilitats dels valors culturals per als projectes territorials renovats, incorporant en el coneixement dels mateixos les diverses ciències regionals aporten, en una mena d'aproximació que pretén ser multidisciplinària per comprendre la complexitat dels llocs. En el curs es proposa l'anàlisi de projectes que tenen en la cultura i el desplegament dels valors naturals, la configuració de paisatges d'interès patrimonial, i que serveixen per promoure el desenvolupament local de les nostres ciutats i territoris des d'un punt de vista integral, sense caure solament en la banalització de transformar parts del territori en parcs temàtics.</p>
-----------------	---

CONTINGUTS I OBJECTIUS DEL CURS	<p>Entre les múltiples accepcions per a la definició de paisatge, resulta cada vegada més profunda aquella que ho presenta com expressió de la consciència de la mancança de qualitat dels nostres territoris. Un nou concepte que experimenten els mateixos territoris a causa de l'ús i de l'abús de les societats que hi habiten.</p> <p>A trenta anys de la Declaració de l'UNESCO sobre Patrimoni de la Humanitat (1972), i a sis anys de la Declaració del Consell de Ministres de la Unió Europea sobre el Paisatge signada a Florència (2000) estem vivint a Catalunya una especial mostra de sensibilitat social sobre les afectacions dels nostres paisatges. Una consciència, cada vegada més compartida socialment, de insatisfacció sobre com i s'estan transformant els nostres territoris lliures.</p> <p>Front a una visió que valora de manera molt superficial la qualitat visual dels mateixos, s'aixequen veus reivindicatives de la condició polièdrica del "paisatge" com a nou paradigma que integra aquesta condició però també els factors de la construcció objectual i matèrica dels nostres territoris transformats, el simbolisme que hi ha en el seu substrat com a elements identitàris dels "llocs", i sobretot la condició del paisatge com a escenari del coneixement, i de la cultura.</p> <p>És des d'aquesta visió que té sentit una preservació dels paisatges més rellevants de Catalunya, però a l'ensens una activa actitud per donar valor a "tots" els paisatges per conduir una acció territorial holística que eviti la seva degradació i sobretot la confrontació social que provoca el desacord en tantes iniciatives sesgades que degraden el nostre territori de manera irrecuperable: les noves estacions d'esquí, els parcs edífics, la implantació de polígons industrials mal ubicats, ..., per citar solament alguns dels temes de màxima polèmica en aquests moments a Catalunya.</p> <p>El contingut d'aquesta assignatura optativa en format de Seminari, proposa la presentació del paradigma "paisatges culturals", és una manifestació expressa dels valors dels paisatges propis de cada territori com a actius per crear la concertació i el consens ampli a nivell social, entre els ciutadans dels municipis i els habitants planetaris. Una concertació per redreçar els paisatges en conflicte, actuar contra la banalització del territori i aprofitar el "genius loci" basat en la "cultura" i la "natura" com dos dels suports bàsics i genuïns per produir riquesa econòmica i desenvolupament social amb un renovat compromís ètic per gestionar els nostres futurs.</p> <p>Sota la denominació de paisatges culturals entenem doncs els territoris (urbans i territorials) que expressen l'acció de l'home en la transformació</p>
--	--

**CONTINGUTS
I OBJECTIUS
DEL CURS**

de la natura i la construcció de llur medi socioeconòmic i cultural. Son els paisatges plens d'història i de continguts que hom reconeix com exemples singulars i paradigmàtics. Tot és paisatge, i tot és paisatge cultural. Es tracta, tanmateix d'aprofundir les possibilitats dels valors culturals per crear projectes territorials renovats, incorporant en el coneixement dels mateixos les diverses ciències regionals aporten, en una mena d'aproximació que pretén ser multidisciplinària per comprendre la complexitat dels llocs. En el curs es proposa l'anàlisi de projectes que tenen en la cultura i el desplegament dels valors naturals, la configuració de paisatges d'interès patrimonial, i que serveixen per promoure el desenvolupament local de les nostres ciutats i territoris des d'un punt de vista integral, sense caure en la banalització de transformar parts del territori en parcs temàtics.

Paisajes Culturales La Convención para la Protección del Patrimonio Cultural y Natural (1972), el artículo 36 de la Guía Operativa para la Implementación de la Convención del Patrimonio Mundial (versión aprobada en la Sesión 22 del Comité del Patrimonio Mundial, diciembre de 1998), establece que: los paisajes culturales representan las obras que "combinan el trabajo de la naturaleza y el hombre" de acuerdo al Artículo 1 de la Convención. "Son ilustrativos de la evolución de la sociedad humana y del uso del espacio a lo largo del tiempo, bajo la influencia de limitaciones físicas y/o oportunidades presentadas por el medio ambiente natural y de sucesivas fuerzas sociales, económicas y culturales, tanto externas como internas. Los paisajes culturales deben de ser seleccionados en base tanto a su valor universal sobresaliente como a su representatividad en términos de una región geocultural claramente definida y también por su capacidad de ilustrar los elementos culturales esenciales y distintivos de tales regiones". A la hora de identificar, clasificar y considerar la inclusión de un paisaje cultural en la Lista del Patrimonio Mundial, la UNESCO atiende a varios aspectos específicos: su carácter holístico, la importancia de los paisajes vivos representativos de formas de vida tradicionales y su papel en la configuración de unidades territoriales locales y regionales.

Tipología de Paisajes Culturales En el artículo 39 de la Guía Operativa para la Implementación de la Convención del Patrimonio Mundial se establecen las siguientes categorías:

- a) Paisajes diseñados y creados intencionalmente por el hombre, como son los parques y jardines
- b) Paisajes evolutivos u orgánicamente desarrollados a partir de imperativos sociales, económicos, administrativos o religiosos; que pueden ser a la vez paisajes vivos o paisajes fósiles (o relictos)
- c) El paisaje cultural asociativo, es decir elementos naturales asociados a la religión o creencias, el arte o a la creación cultural en general.

Gairebé trenta anys després de la Convenció UNESCO, la Convenció Europea del Paisatge, s'insereix en el marc dels treballs del Consell d'Europa en tema de patrimoni natural i cultural, del medi ambient i de l'autonomia local. Alguns articles de la mateixa Convenció marquen un pas endavant i innovador en la concepció del paisatge i de la seva dimensió cultural:

«La paraula "paisatge" connota una zona o un territori en la manera que els habitants del lloc o els visitants ho perceben, l'aspecte dels quals o caràcter deriven de l'acció de factors naturals i/o culturals (o sigui antròpics). Tal definició té en compte la idea que els paisatges evolucionen amb el temps, gràcies a l'efecte dels agents naturals i per l'acció dels éssers humans. Al mateix temps evidencia la idea que el paisatge forma una totalitat, els elements naturals i culturals de la qual es consideren tots alhora.»

Convenzione Europea del Paesaggio, Firenze, 2000, Cap.I - Disposizioni Generali, Articolo 1, 38

«El paisatge juga un paper important en qualitat d'element del medi ambient i del context vital de les poblacions, tant en les àrees urbanes com en les àrees rurals, o sigui, per als paisatges amb caràcter excepcional i per a aquells del quotidià; per aquest motiu, s'intenta aconseguir que les poblacions desenvolupin un rol actiu en la gestió i la planificació del territori, i que segueixin responsables del seu propi futur.»

Convenzione Europea del Paesaggio, Firenze, 2000, Cap. III - Commenti sulle disposizioni della Convenzione, Preambolo, 36

CONTINGUTS I OBJECTIUS DEL CURS	<p>El paisatge cultural viu és la plena expressió d'una comunitat estable, que es basa en un model econòmic continu i en l'ús de recursos renovables. Els factors que poden determinar la decadència dels paisatges culturals són varis però alguns, més que uns altres, semblen pesar més. Entre aquests reconeixem la inestabilitat del model econòmic, les fortes migracions, l'ús sempre majoritari de recursos no renovables. La destrucció d'un paisatge cultural es determina per la pèrdua de valor dels elements d'identitat del lloc mateix, moltes vegades causats per la prevalença de la component econòmica sobre les altres components que participen a la construcció i al manteniment dels paisatges. El que ha de ser evident és la forta complementarietat entre acció humana i ambient natural: els paisatges culturals tenen un valor de biodiversitat molt alt, la conservació de la qual, al igual que la seva destrucció, passa a través de l'acció de l'home.</p> <p>La gestió del paisatge esdevé fonamental tenint en compte que una de les característiques més destacades de la convenció, i també de la proposició de Llei Catalana del Paisatge que el Parlament de Catalunya va aprovar el juny de 2005, és que tot el territori passa a ser considerat paisatge. És, per tant, una visió molt diferent de la que tradicionalment ha regit els parcs i els espais naturals protegits, perquè la nova definició de paisatge es refereix no solament als espais naturals, sinó també a llocs amb activitats agropecuàries i àrees urbanes.</p>
--	--

MÈTODE D'AVUACIÓ	L'avaluació del curs es realitzarà en base a l'assistència presencial a totes les sessions i en base a la valoració del dossier sobre el taller de projectes de paisatge, elaborat per cada alumne o grup d'alumnes.
-----------------------------	--

PLA DE TREBALL

17 / GENER / 2011	INICI DEL TALLER I SEMINARI TEÒRIC SOBRE PAISATGE ETSAV. 8 hores
18 / GENER / 2011	SEMINARI TEÒRIC SOBRE PAISATGE ETSAV. 8 hores
19 / GENER / 2011	TREBALL DE CAMP: ELS PAISATGES DE L'AIGUA, EL PLA D'URGEL. Visita al lloc i treball de camp. Pernoctació Ivars d'Urgell. 10 hores
20 / GENER / 2011	TREBALL DE CAMP: ELS PAISATGES DE L'AIGUA, EL PLA D'URGEL. Visita al lloc i treball de camp. Pernoctació Ivars d'Urgell. 10 hores
21 / GENER / 2011	TREBALL DE CAMP: ELS PAISATGES DE L'AIGUA, EL PLA D'URGEL. Visita al lloc i treball de camp. Mollerussa. 10 hores
24 / GENER / 2011	TALLER DE PROJECTES ETSAV. 4 hores (tarda)
25 / GENER / 2011	TALLER DE PROJECTES ETSAV. 8 hores
26 / GENER / 2011	TALLER DE PROJECTES ETSAV. 8 hores
27 / GENER / 2011	PRESENTACIÓ I DEBAT FINAL DEL TALLER. AVALUACIÓ DE CURS ETSAV. 4 hores
MAIG-JUNY / 2011	SEMINARI INTENSIU (DUES SETMANES A DETERMINAR) a Vicenza (Itàlia) per al grup de 10 estudiants seleccionats en base a l'avaluació del curs i a l'expedient acadèmic.

BIBLIOGRAFIA BÀSICA

ALBET I MAS, A.; GARCÍA RAMÓN, M.D.; **AULA ACTIVA, Escoles del pensament geogràfic**; Editorial UOC, Barcelona, 2001.

BUSQUETS, J., CORTINA, A. (coord.); **Gestión del paisaje. Manual de protección, gestión y ordenación del paisaje**, Editorial Ariel S.A.. Barcelona. ISBN: 978 84-344-2890-4.

CLEMENTI, A.: **Interpretazioni di paesaggio Convenzione Europea e innovazioni di metodo a cura di**. Roma 2002.

COUNCIL OF EUROPE: **European landscape convention**, Firenze, 2000.

LLOP, C.: **Paisatges metropolitans: policentrisme, dilatacions, multiperifèries i microperifèries. Del paisatge clixé al paisatge calidoscopi**, a Papers N° 47. Regió Metropolitana de Barcelona. ISSN 1888-3621. Barcelona, març de 2008. Pàgs: 8-13.

LLOP, C.: **El proyecto del paisaje" Capítol 8 del Llibre "Gestión del paisaje. Manual de protección, gestión y ordenación del paisaje**, a cura de Jaume Busquets i Albert Cortina (coord.) Editorial Ariel S.A.. Barcelona. ISBN: 978 84-344-2890-4. Pàgs: 275-294.

LLOP, C.; SABATÉ, J.; VILANOVA, J.M.: **Dels llocs memorables als paisatges culturals**. Barcelona, Coac, 2003. (Edició fotocopiada).

LLOP, C.: **Una possibile geografia dei "territori lenti" (Territoris Serens) in Catalogna**. A Dialoghi internazionali - città nel mondo - n. 10 marzo 2009, Bruno Mondadori, Març 2009. Pàgs: 134-144.

LLOP, C. (Dir.): **Paisatges en transformació: Intervenció i gestió paisatgístiques**, Diputació de Barcelona. Àrea de Presidència. Direcció d'Estudis i Prospectiva. Observatori Territorial [coo.] Universitat Politècnica de Catalunya. Departament d'Urbanisme i Ordenació del Territori [coo.] Edita: Diputació de Barcelona. Àrea de Presidència. Direcció de Comunicació; Col·lecció: Estudis, Sèrie: Territori, 6. Barcelona, 2009. ISBN: 978-84-9803-229-1. 431 Pàgs.

ROGER, A.: **Breu Tractat del paisatge**. Barcelona la Campana, 2000.

UNESCO: **Convención para la protección del patrimonio cultural y natural Organización de las Naciones Unidas para la Educación, la Ciencia y la Cultura**. París UNESCO 1972.

GAMBINI, R.: **Piani paesistici. Uno sguardo s'insieme** en Urbanistica, n° 90, 1998.

GAMBINO, R.: **Il Parchi naturali europei dal piano alla gestione**. Roma La Nuova Italia Scientifica 1994.

INIESTA, M.: **Els gabinets del món antropologia, museus i museologies**. Lleida Pagès 1994.

PRATS, LL.: **Antropología y patrimonio**. Barcelona Ariel 1997.

SAUER, C.: **The Morphology of Landscape**, 1925. University of California Publications in Geography, (vol.2 n° 2, pp.19-54). Land and Life selection from the writings Carl Ortwin Sauer edited by John Leighly. Berkeley, University of California press cop. 1963.

SABATÉ, J.: **L'Eix patrimonial del Llobregat**. Diputació de Barcelona, 2000.

SABATÉ, J.: **Paisajes culturales y proyecto territorial. A: "El paisaje en la cultura contemporánea**. Editorial Biblioteca Nueva, Colección Paisaje y Teoría, 2008, p. 249-273.

SABATÉ, J.: Paisajes culturales: un reto en el proyecto territorial del siglo XXI. A: "Paisaje cultural : Eurau 08 = Paysage Culturel = Cultural Landscape. Gobierno de España. Ministerio de Fomento, 2007, p. 98-101.

SCAZZOSI, L.: Politiche e culture del paesaggio nuovi confronti Austria, Dinamarca, Italia, Norvegia, Polonia, Slovenia, Spagna, Francia, Germania, Gran Bretagna, stati Uniti, Svizzera, testi di Roberto Cec. Roma, Gangemi 2003.

TURRI, E.: Il paesaggio come teatro, Marsilio Venezia 1998.

WAGENSBERG, J.: Ideas para la imaginación impura 53 reflexiones en su propia sustancia. Barcelona Tusquets 1998

WEBLIOGRAFIA

Direcció General d'Arquitectura i Paisatge, Generalitat de Catalunya

http://www10.gencat.net/gencat/AppJava/cat/sac/organisme_fitxa.jsp?codi=13857

Observatori del Paisatge de Catalunya

<http://www.catpaisatge.net/cat/index.php>

Centre de Recerca i Projectes de Paisatge, UPC

http://www.upc.edu/catala/bddirectori/consultar/mostrar_ens.php?id=270&idioma=cat&tip=4

Laboratori d'Anàlisi i gestió del Paisatge, Landscape LAB

<http://www.udg.es/dghha/cat/secciogeografia/paisatge>

Fundació Territori i Paisatge

www.coac.net/COAC/biennal/fundacio.htm

Biennal Europea del Paisatge (Barcelona, Catalunya)

www.coac.net/landscape

LANDSCAPE INSTITUTIONS

The World Heritage Center UNESCO

7, Place de Fontenoy; 75352 Paris, France; <http://whc.unesco.org>

UNESCO: Cultural landscape

<http://whc.unesco.org/exhibits/cultland/landscap.htm>

Patrimoine Mondiale

<http://whc.unesco.org/nwhc.fr/pages/home/pages/homepage.htm>

Available on web page at www.unesco.org/whc/ :

- Convention concerning the Protection of the World Cultural and Natural Heritage (UNESCO 1972).
- Operational Guidelines for the Implementation of the World Heritage Convention
- Glossary of World Heritage Terms.
- Properties included in the World Heritage List.

Editions UNESCO

7, Place de Fontenoy; 75352 Paris, France; Fax: +33 1 4568 5737; E-mail: publishing.promotion@unesco.org

Cultural landscapes UNESCO

whc.unesco.org/exhibits/cultland/landscape.htm

Patrimoine Mondiale

whc.unesco.org/nwhc.fr/pages/home/pages/homepage.htm

COE Consejo de Europa

www.coe.int/T/ES/Com/About_Coe/Culture.asp

ICOMOS, International Council on Monuments and Sites

www.icomos.org

**ICCROM, The International Centre for the Study of the Preservation
and the Restoration of Cultural Property**

www.iccrom.org

ICCROM

Via di San Michele 13; I-00153 Rome (Italy); Tel: 396-585 531; Fax: 396-5855 3349; E-mail: iccrom@iccrom.org

IFLA International Federation of Landscape Architects

www.ifla.kee.hu/ifla

IFLA

4, Rue Hardy - R.P. no. 914; F-78009 Versailles-Cedex; France; Fax: +33 1 39 53 53 16

CICOP, Centro Internacional para la conservación del Patrimonio

www.cicop.com

Institute for Cultural Landscape Studies

Landscape Institute, Arnold Arboretum of Harvard University, Cronkhite Graduate Center; 6 Ash Street; Cambridge, MA 02138; www.icls.harvard.edu

The Cultural Landscape Foundation

1909 Que Street NW; Second Floor; Washington, DC 20009; Tel. 202.483.0553; www.tclf.org/whatis.htm

Thematic network project

www.le-notre.org

Pan-European Federation for Heritage

www.europanostra.org

European Foundation for Landscape Architecture

www.efla.org

The European rural model

www.europa.eu/int/comm/archives/leader2

Fédération Française du Paysage

www.f-f-p.org

FLS Fonds Landschaft Schweiz

www.fl-s-fsp.ch

CULTURAL LANDSCAPE PROJECTS

Pathways to Cultural Landscapes

www.pcl-eu.de

Projects in Cultural Landscape_Europe

www.pcl-eu.de/partners/index

Thematic network in Landscape Architecture

www.le-notre.org

Project of Ilkka Halso_Exhibition

ilkka.halso.net

CANADIAN CULTURAL LANDSCAPE

Etats Généraux du Paysage Québécois

www.paysage.qc.ca/cpq/charte.pdf

GERMANY CULTURAL LANDSCAPE

Potsdam cultural landscape

www.brandenburg-info.com/potsdam

International Building Exhibition Fürst Pückler Land

www.iba-fuerst-pueckler-land.de

International Building Exhibition Emscher Park

www.iba.nrw.de

Cultural landscape Garden Domain Dessau Wörlitz

www.gartenreich.com

Historic cultural landscape in Schleswig-Holstein

www.denkmal.schleswig-holstein.de

World heritage site Middle Rhine Valley

www.mittelrheintal.de

Regional history

www.Rheingau-Chronik.de

Castles and palaces

www.rheinhessen-info.de

State Garden Show 2010 Bad Nauheim

www.mulh.hessen.de

ITALIAN CULTURAL LANDSCAPE

Centro Internazionale di Studi sui Paesaggi Culturali

web.unife.it/centro/paesaggiculturali

Rivista Ricerche per la Progettazione del Paesaggio

www.unifi.it/rdrpp/pagine/indice_dei_numeri_rivista.html

Parchi italiani

www.parks.it

Progetti per la cultura del territorio

www.ecotur.it

Parco Nazionale del Cilento e Vallo di Diano

www.pncvd.it

Regione Emilia Romagna_paesaggio

www.regione.emilia-romagna.it/wcm/ERMES/Canali/territorio/paesaggio/valorizzazione_paesaggio.htm

www.regione.emilia-romagna.it/paesaggi/

Patrimonio culturale e paesaggistico_bacino del Po

www.iccd.beniculturali.it/download/atti/50_3-ma.pdf

Paesaggio e territorio del Trentino Alto Adige

www.trentinocultura.net

Progetto EuroMed, Regione Piemonte: la salvaguardia del paesaggio rurale

www.risorsebeniculturali.it/progetti_ric/rural_med/rural_med.asp

Osservatorio del paesaggio_Monferrato_Astigiano (Piemonte)

www.osservatoriodelpaesaggio.org

SUISSE CULTURAL LANDSCAPE**Confederazione svizzera_paesaggio**

www.umwelt-schweiz.ch/buwal/it/fachgebiete/fg_grundlagen/index.html

Concezione paesaggio svizzero

www.landschaftskonzept.ch/d/_start.htm

ECOMUSEUS**Rete degli Ecomusei in Italia, in Europa e nel mondo**

www.ecomusei.net

Comunidades y desarrollo

www.interactions-online.com

Trentino_ecomusei

www.trentinocultura.net/soggetti/ecomusei/ecomusei_ind_h.asp

Patrimonio culturale e territorio

www.osservatorioecomusei.net

Fédération des ecomusées et des musées de société

www.fems.asso.fr

AISM_Associazione Italiana di Studi Museologici

www.studimuseologici.org

ANNEX 1

EXPOSICIÓ DE LLIBRES PER A L'ASSIGNATURA OPTATIVA:

"PROJECTES EN PAISATGES CULTURALS"

TAULELL BIBLIOTECA ETSAV

Autor: Biennial de Paisatge (1a : 1999 : Barcelona, Catalunya)

Títol: Rehacer paisajes : arquitectura del paisaje en Europa : 1994-1999 : catálogo de la 1a Bienal de Paisaje 1999

Publicació: Barcelona : Fundació Caja de Arquitectos : COAC : UPC, DL 2000

Descr. fís.: 275 p. : il., fot.

Col·lecció: Arquíthemas ; 6

Nota: Text bilingüe castellà-anglès

Nota: Inclou: 1er Premio Europeo de Paisaje Rosa Barba

ISBN: 8492259493

Biblioteca ETSAV: signatura 712.2(4) Bie

Biblioteca ETSAB: signatura 712.2(4) Bie

Autor: Biennial de Paisatge (2a : 2001 : Barcelona, Catalunya)

Títol: Jardines insurgentes : arquitectura del paisaje en Europa : 1996-2000 : catálogo de la 2a bienal europea de Paisaje 2001

Publicació: Barcelona : Fundació Caja de Arquitectos : COAC : UPC, DL 2002

Descr. fís.: 312 p. : il., fot.

Col·lecció: Arquíthemas ; 11

Nota: Text bilingüe castellà-anglès

Nota: Inclou: 2º Premio Europeo de Paisaje Rosa

ISBN: 84932542-0-7

Biblioteca ETSAV: signatura 712.2(4) Bie

Biblioteca ETSAB: signatura 712.2(4) Bie

Autor: Biennial Europea de Paisatge de Barcelona (3a : 2003

Títol: Only with nature = Només amb natura : catalogue of the III : catàleg de la III Biennial Europea de Paisatge 2003 : III Premi Europeu de Paisatge Rosa Barba : Arquitectura del paisatge a Europa des de 1998

Publicació: Barcelona : Col·legi d'Arquitectes de Catalunya, Fundación Caja de Arquitectos, DL 2006

Descr. fís.: 313, [21 p.] : il., col., fot. ; 22x25 cm

Nota: Text en català i anglès

ISBN: 8496185729

Biblioteca ETSAV: signatura 712.2(4) Bie

Títol: British landscape designers and their creations = Britse tuinarchitecten en hun creaties ; with an introduction by: Noel Kingsbury

Publicació: Oostkamp : Stichting Kunstboek, cop. 2004

Descr. fís.: 148 p. : principalment il. col., col. ; 34 cm

Nota: Text bilingüe anglès-holandès

ISBN: 90-5856-110-0 (cart.)

Biblioteca ETSAV: signatura 712.2(41) Bri

Autor: Carlson, Allen

Títol: Aesthetics and the environment : the appreciation of nature, art and architecture / Allen Carlson

Publicació: London [etc.] : Routledge, 2000

Descr. fís.: XXI, 247 p. : il. ; 24 cm

ISBN: 0-415-30105-X

Biblioteca ETSAV: signatura 712.01 Car

Títol: The Dynamic landscape : design, ecology and management of naturalistic urban planting ; edited by Nigel Dunnett and James Hitchmough

Publicació: London [etc.] : Spon Press, 2004

Descr. fís.: IV, 332 p. : il. ; 25 cm

ISBN: 0-415-25620-8 (cart.)

Biblioteca ETSAV: signatura 712:504 Dyn

Biblioteca ETSAB: signatura 712:504 Dyn

Títol: Event Landschaft? : Zeitgenössische deutsche Landschaftsarchitektur = Event landscape? : contemporary german landscape architecture ; [Bund Deutscher Landschaftsarchitekten BDLA (hg.-ed.)

Publicació: Basel [etc.] : Birkhäuser, cop. 2003

Descr. fís.: 167 p. : il. (algunes col.) ; 31 cm

Nota: Text en alemany i anglès

ISBN: 3-7643-7016-5 (cart.)

Biblioteca ETSAV: signatura 712.036(43) Eve

Biblioteca ETSAB: signatura 712.2(43) Eve

Títol: Landscape urbanism: a manual for the machinic landscape ; Mohsen Mostafavi ... [et al.] ; edited by Mohsen Mostafavi and Ciro Najle

Publicació: London : Architectural Association, cop. 2003

Descr. fís.: 176 p : il. ; 16 x 28 cm

ISBN: 1-902902-30-0

Biblioteca BRGF-Campus Nord : signatura 712 Lan

Títol: The Landscape urbanism reader ; Charles Waldheim, editor

Publicació: New York (N.Y.) : Princeton Architectural Press, cop. 2006

Descr. fís.: 295 p. : il. ; 23 cm

ISBN: 1-56898-439-1

ISBN: 978-1-56898-439-1

Biblioteca ETSAV: signatura 712.01 Lan

Biblioteca ETSAB: signatura 712.01 Lan

Títol: Neu verorten : zeitgenössische deutsche Landschaftsarchitektur = Making spaces : contemporary german landscape architecture ; Bund Deutscher Landschafts Architekten BDLA (hg.)

Publicació: Basel [etc.] : Birkhäuser, cop. 2002

Descr. fís.: 181 p. : il. (algunes col.), plàn. ; 31 cm

Nota: Text bilingüe alemany-anglès

ISBN: 3-7643-6556-0 (cart.)

Biblioteca ETSAV: signatura 712.036(43) Neu

Títol: Recovering landscape : essays in contemporary landscape architecture ; James Corner, editor

Publicació: New York : Princeton Architectural Press, 1999

Descr. fís.: x, 287 p. : il. ; 23 cm

ISBN: 1568981791 (pbk.)

Biblioteca ETSAV: signatura 712.01 Rec

Biblioteca ETSAB: signatura 712.01 Rec

Autor: Reed, Peter

Títol: Groundswell : constructing the contemporary landscape / Peter Reed

Publicació: New York (N.Y.) : The Museum of Modern Art, cop. 2005

Descr. fís.: 168 p. : il. col. ; 28 cm

Nota: Publicat en ocasió de l'exposició homònima celebrada del 25 de febrer al 16 de maig del 2005, al Museum of Modern Art, New York i organitzada per Peter Reed

ISBN: 0-87070-379-X (MOMA)

ISBN: 3-7643-7240-0 (Birkhäuser)

Biblioteca ETSAV: signatura 712.036 Ree

Autor: Schwartz, Martha

Títol: The Vanguard : landscapes and gardens of Martha Schwartz ; edited by Tim Richardson

Publicació: London : Thames & Hudson, cop. 2004

Descr. fís.: 224 p. : il. col. ; 29 cm

ISBN: 0-500-51131-4 (cart.)

Biblioteca ETSAV: signatura 712.007(Schwartz) Sch

Títol: Theory in landscape architecture : a reader ; edited by Simon Swaffield

Publicació: Philadelphia (Penn.) : University of Pennsylvania Press, cop. 2002

Descr. fís.: XII, 265 p. : il. ; 26 cm

Col·lecció: Penn studies in landscape architecture

ISBN: 0-8122-1821-3

Biblioteca ETSAV: signatura 712.01 The

Autor: Turner, Tom

Títol: Garden history : philosophy and design : 2000 BC-2000 AD / Tom Turner

Publicació: [Abingdon] : Spon Press, 2005

Descr. fís.: IX, 294 p. : il., plàn. ; 25 cm

ISBN: 0-415-31748-7 (cart.)

Biblioteca ETSAV: signatura 712(09) Tur

Biblioteca ETSAB: signatura 712(09) Tur

Autor: Vroom, Meto J.

Títol: Lexicon of garden and landscape architecture / Meto J. Vroom

Publicació: Basel [etc.] : Birkhäuser, cop. 2006

Descr. fís.: 351 p. : il. (algunes col.) ; 25 cm

ISBN: 3-7643-7525-6 (cart.)

Biblioteca ETSAV: signatura 712(038) Vro

Biblioteca ETSAB: signatura REF-DE-712

Autor: Wilson, Andrew

Títol: Influential gardeners : the designers who shaped 20th-century garden style / Andrew Wilson

Publicació: London : Mitchell Beazley, 2002

Descr. fís.: 192 p. : il. (principalment col.) ; 30 cm

ISBN: 1-84000-512-2 (cart.)

Biblioteca ETSAV: signatura 712.007(A/Z) Wil

Biblioteca ETSAB: signatura 712.007 Wil

**BIBLIOGRAFIA QUE CONSTA A LA GUIA DOCENT DE L'OPTATIVA
"PROJECTES EN PAISATGES CULTURALS"**

Títol: Interpretazioni di paesaggio : Convenzione Europea e innovazioni di metodo ; a cura di Alberto Clementi
Publicació: Roma : Meltemi, cop. 2002
Descr. fís.: 335 p. : il. ; 24 cm
Col·lecció: Babele ; 14
ISBN: 88-8353-173-6
Biblioteca ETSAV: signatura 712 Int

Autor: Roger, Alain
Títol: Breu tractat del paisatge / Alain Roger ; traducció de Lourdes Bigorra
Publicació: Barcelona : La Campana, 2000
Descr. fís.: 215 p. ; 20 cm
Col·lecció: Obertures ; 8
Nota: Premi Ville à lire
ISBN: 84-88791-76-3
Biblioteca ETSAV: signatura 504.06 Rog
Biblioteca ETSAB: signatura 504.06 Rog

Autor: Gambino, Roberto
Títol: Il Parchi naturali europei : dal piano alla gestione / Roberto Gambino
Publicació: Roma : La Nuova Italia Scientifica, 1994
Descr. fís.: 323 p.
ISBN: 88-430-0245-7
Biblioteca ETSAB: signatura 712.23(4) Gam

Autor: Iniesta, Montserrat
Títol: Els Gabinetes del món : antropologia, museus i museologies / Montserrat Iniesta
Publicació: Lleida : Pagès, 1994
Descr. fís.: 259 p. ; 22 cm
Col·lecció: Argent viu ; 10
ISBN: 84-7935-206-X
Biblioteca ETSAV: signatura 069 Ini
Biblioteca ETSAB: signatura 069 Ini

Autor: Prats, Llorenç
Títol: Antropología y patrimonio ; Llorenç Prats ; prólogo de Jean-Claude Duclos
Edició: 2a ed.
Publicació: Barcelona : Ariel, 2004
Descr. fís.: 171 p
Col·lecció: Ariel antropología
ISBN: 84-344-2211-5
Biblioteca ETSAV: signatura 39 Pra

Títol: Politiche e culture del paesaggio : nuovi confronti : Austria, Danimarca, Italia, Norvegia, Polonia, Slovenia, Spagna, Francia, Germania, Gran Bretagna, Stati Uniti, Svizzera, Polonia ; a cura di Lionella Scazzosi ; testi di Roberto Cecchi ... [et al.] = Landscape policies and cultures : new comparisons ; edited by Lionella Scazzosi ; texts, Roberto Cecchi ... [et al.]
Publicació: Roma : Gangemi, [2001]
Descr. fís.: 270 p. : il. ; 30 cm
Nota: Text en italià i anglès
ISBN: 88-492-0264-4
Biblioteca ETSAV: signatura 719 Pol

Autor: Turri, Eugenio

Títol: Il Paesaggio come teatro : dal territorio vissuto al territorio rappresentato / Eugenio Turri

Publicació: Venezia : Marsilio, cop. 1998

Descr. fís.: 237 p. : il., fot. ; 22 cm

Col·lecció: Crítica

ISBN: 8831768654

Biblioteca ETSAV: signatura 712.25 Tur

Biblioteca ETSAB: signatura 712.01 Tur

Autor: Wagensberg, Jorge

Títol: Ideas para la imaginación impura : 53 reflexiones en su propia sustancia / Jorge Wagensberg

Publicació: Barcelona : Tusquets, 1998

Descr. fís.: 282 p. : il.

Col·lecció: Metatemas ; 54

ISBN: 84-8310-595-0 (cart.)

ISBN: 83-8410-595-0

Biblioteca ETSAV: signatura 167/168 Wag

Biblioteca ETSAB: signatura 1:53 Wag

PROJECTES EN PAISATGES CULTURALS PROGRAMA SEMINARI

ERASMUS INTENSIVE
PROGRAM LAPIS

Ferrara
Lisboa
Sant Cugat del Vallès
Barcelona

CURS 2010/2011

Assignatura
optativa
línia Urbanística
DUOT ETSAV-UPC

Sota la denominació de paisatges culturals, entenem aquells territoris (urbans i territorials) que expressen l'acció de l'home en la transformació de la natura i la construcció de paisatges singulars plens d'història i de continguts. Tot és paisatge, i tot és paisatge cultural. Es tracta, tanmateix d'aprofundir les possibilitats dels valors culturals per als projectes territorials renovats, incorporant en el coneixement dels mateixos les diverses ciències regionals aporten, en una mena d'aproximació que pretén ser multidisciplinària per comprendre la complexitat dels llocs. En el curs es proposa l'anàlisi de projectes que tenen en la cultura i el desplegament dels valors naturals, la configuració de paisatges d'interès patrimonial, i que serveixen per promoure el desenvolupament local de les nostres ciutats i territoris des d'un punt de vista integral, sense caure solament en la banalització de transformar parts del territori en parcs temàtics.

17 | 18 / GENER / 2011

En el marc del 10è Aniversari de la signatura de la Convenció Europea del Paisatge

SALA D'ACTES / ETSAV-UPC

c/ Pere Serra 1-15, Sant Cugat del Vallès

DIRECTOR DEL SEMINARI

Carles Llop

ORGANITZA

Departament d'Urbanisme i Ordenació del Territori, Universitat Politècnica de Catalunya, en el marc del programa Erasmus Life Long Learning Program Intensive Program in Landscapes Studies (LAPIS)

17 / GENER / 2011

09.00 → 10.00	PAISATGE? a cura de Carles Llop, Josep Maldonado
10.00 → 11.00	PAISATGE: CONCEPTES, CLAUS DE LECTURA I APROXIMACIONS DISCIPLINARS Carles Llop
11.00 → 11.30	DEBAT CAFÈ
11.30 → 12.30	INTRODUCCIÓ A L'ORIGEN DEL JARDÍ, EL PAISATGE CLOS Carmen Bonell
12.30 → 13.30	EL PAISATGE DES DE LA MIRADA DEL FOTÒGRAF Adrià Goula
13.30 → 14.00	DEBAT
16.00 → 17.00	PROJECTES DES DE I EN EL PAISATGE Toni Gironés
17.00 → 18.00	EL PAISATGE DES DE L'ARQUITECTURA DEL PAISATGE Victor Ténez
18.00 → 19.00	ECOLOGIA I PAISATGE Joan Pino
19.00 → 20.00	EL JARDÍ DE LA METRÒPOLIS I ALTRES JARDINS I PAISATGES PROJECTATS Enric Batlle

18 / GENER / 2011

09.30 → 10.30	PAISATGES CULTURALS Carles Llop
10.30 → 11.30	LA GESTIÓ DEL PAISATGE: PRINCIPIS ÈTICS I REPTES DE FUTUR ALS 10 ANYS DEL CEP Albert Cortina
11.30 → 12.00	CAFÈ
12.00 → 14.00	TALLER: DINÀMIQUES I PAISATGE INTEGRAL. EINES D'ANÀLISI INTEGRAL Sígrid Muñiz
16.00 → 17.00	EXPERIÈNCIES DE PROJECTES I GESTIÓ DE PAISATGES Pere Sala, Observatori del paisatge de Catalunya
17.00 → 18.00	PROJECTES BIENNAL EUROPEA DE PAISATGE Maria Goula
18.00 → 19.00	ELS PAISATGES DEL PLA D'URGELL Ignasi Aldomà
19.00 → 20.00	DEBAT: EL PLA D'URGELL DES DE L'AIGUA I ALTRES MIRADES Taula rodona

PROJECTES EN PAISATGES CULTURALS TREBALL DE TALLER

ERASMUS INTENSIVE
PROGRAM LAPIS
Ferrara
Lisboa
Sant Cugat del Vallès
Barcelona

CURS 2010/2011
**Assignatura
optativa**
línia Urbanística
DUOT ETSAV-UPC

EL PLA D'URGELL. LABORATORI DE PAISATGES: EXPERIÈNCIES DE GESTIÓ DE LA NOVA RURALITAT. ESTRATÈGIES PEL DESENVOLUPAMENT LOCAL DELS PATRIMONIS RURALS A L'ENTORN DE L'AIGUA.

Aquesta imatge del territori ha estat transformada per l'evolució social i les transformacions agràries. Entre la nostàlgia d'un patrimoni agrari de gran qualitat, que fou; i la realitat contemporània que s'obre a canvis productius, paisatge és el gran contenidor de memòria i al mateix temps de present. La gran qualitat del conjunt patrimonial d'aquests vells territoris ens posa algunes preguntes i ens porta a explorar en la seva condició de "paisatge cultural", això és: un territori ple d'història i patrimoni, fet per la societat que l'ha modelat des del treball; encara viu des del punt de vista de la producció i de l'habitabilitat, que es mostra a través de les institucions culturals que l'estudien i es preocupen per la seva conservació i gestió, per tal de gaudir-lo econòmicament i culturalment.

- Quin són els trets patrimonials fonamentals d'aquest conjunt? Entorn els canals i els regs?
- Quins són els elements essencials que el componen?
- Com s'ha constituït i com ha evolucionat? La comarca, el seu territori i el seu paisatge?
- Quines estratègies projectuals dels usos i espais es poden plantejar per un equilibri entre protecció i desenvolupament?
- Com gestionar adequadament la preservació dels valors patrimonials, i al mateix temps permetre un desenvolupament econòmic i social que usi aquests espais?
- Qui són els agents que poden desenvolupar estratègies conjuntes?

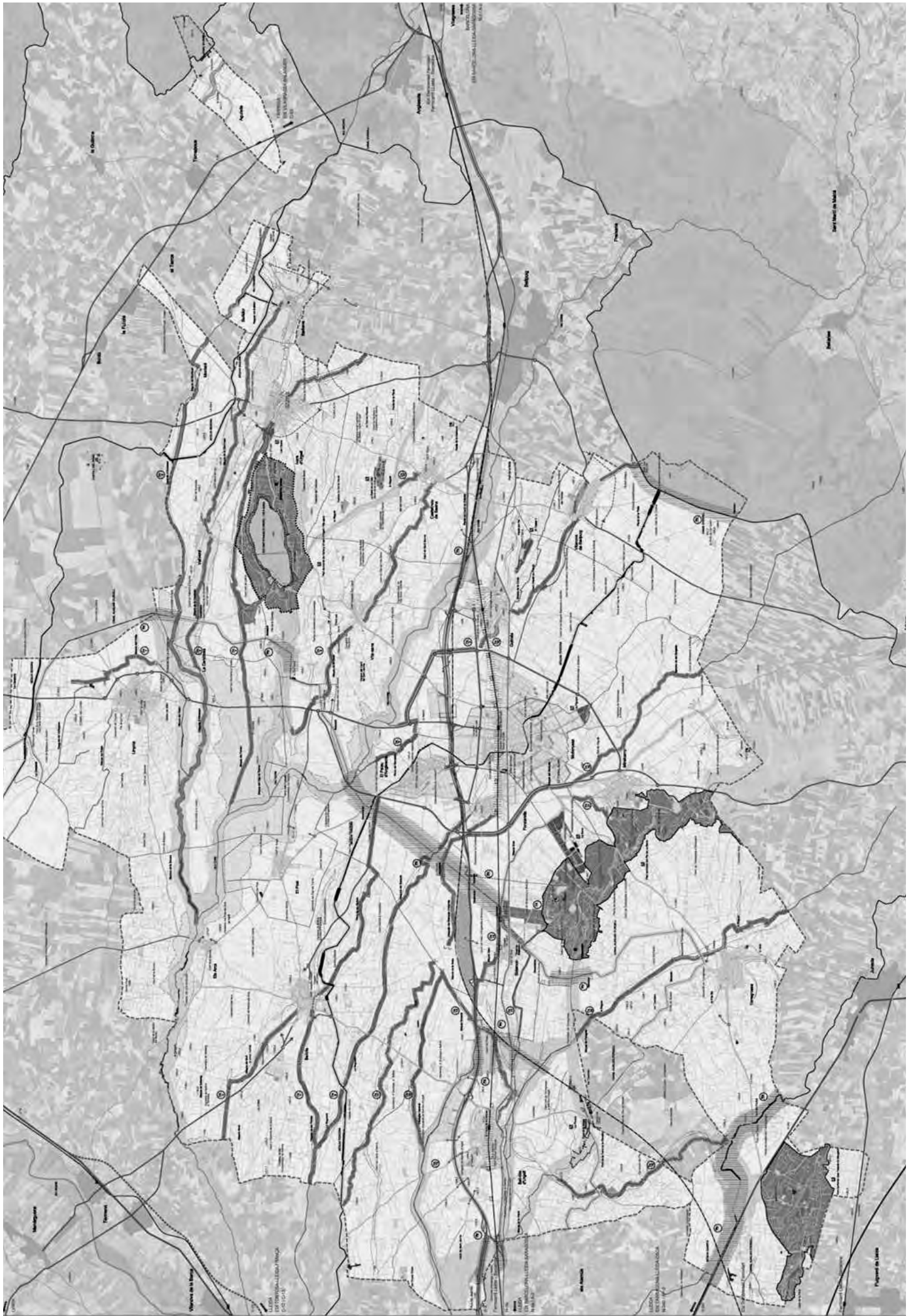
→ Abordarem conjuntament aquestes qüestions amb la col·laboració del grup de recerca del professor **Ignasi Aldomà de la facultat de Geografia de la Universitat de Lleida.**

→ La nostra contribució serà l'elaboració d'un **Atlas sobre les formes dels territoris de l'aigua en l'àmbit del Pla d'Urgell**, i un **Quadern d'estratègies i de propostes de paisatge**. El treball serà conjunt com a Taller, si bé ens organitzarem en grups d'estudiants per a la elaboració dels materials específics.

→ El mètode de treball i l'organització l'establirem en les sessions oportunes de coordinació en els tallers a classe.

→ Durant l'elaboració del treball determinarem l'abast dels lliuraments de materials, i les dates de lliuraments parcials.

Relators: Joan Reñé, Xavier Coll, Ignasi Aldomà, Carles Guerrero

PROJECTES EN PAISATGES CULTURALS

TALLER DE CAMP

ERASMUS INTENSIVE
PROGRAM LAPIS

Ferrara
Lisboa
Sant Cugat del Vallès
Barcelona

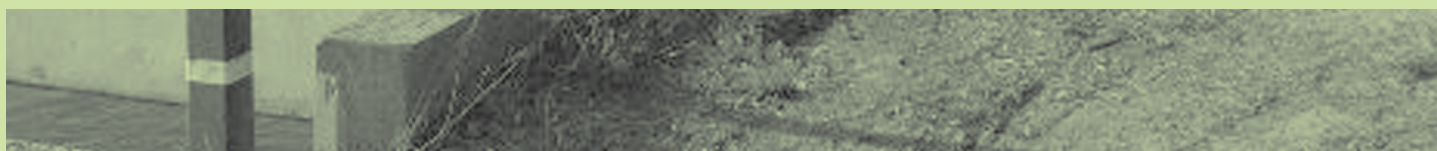
CURS 2010/2011

Assignatura
optativa
línia Urbanística
DUOT ETSAV-UPC

19, 20 I 21 DE GENER DE 2011

EL PLA D'URGELL. LABORATORI DE PAISATGE: EXPERIÈNCIES DE GESTIÓ DE LA NOVA RURALITAT. ESTRATÈGIES PEL DESENVOLUPAMENT LOCAL DELS PATRIMONIS RURALS A L'ENTORN DE L'AIGUA.

ORGANITZA	<p>Departament d'Urbanisme i Ordenació del Territori, Universitat Politècnica de Catalunya, en el marc del programa Erasmus Life Long Learning Program Intensive Program in Landscapes Studies (LAPIS)</p>
AMB EL PATROCINI	<div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="text-align: center;"> <p>Consell Comarcal del Pla d'Urgell</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>Ajuntament de Barbens</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>Ajuntament de Bellvís</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>Ajuntament d'El Poal</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>Ajuntament d'Ivars d'Urgell</p> </div> </div>
AMB LA COL·LABORACIÓ	<p>Ajuntament de Bell-lloc d'Urgell, Ajuntament de Castellnou de Seana, Ajuntament de la Fondarella, Ajuntament de Galmés, Ajuntament de Linyola, Ajuntament de Miralcamp, Ajuntament de Mollerussa, Ajuntament del Palau d'Anglesola, Ajuntament de Sidamon, Ajuntament de Vila-Sana, Ajuntament de Vilanova de Bellpuig, Casa del Canal d'Urgell, Castell del Remei, Estany d'Ivars d'Urgell i Vila-sana, Novella Alta, Novella Baixa, El Molinet, Pilastre i Salt del Duran</p>

Aquesta imatge del territori ha estat transformada per l'evolució social i les transformacions agràries. Entre la nostàlgia d'un patrimoni agrari de gran qualitat, que fou; i la realitat contemporània que s'obre a canvis productius, paisatge és el gran contenidor de memòria i al mateix temps de present. La gran qualitat del conjunt patrimonial d'aquests vells territoris ens posa algunes preguntes i ens porta a explorar en la seva condició de "paisatge cultural", això és: un territori ple d'història i patrimoni, fet per la societat que l'ha modelat des del treball; encara viu des del punt de vista de la producció i de l'habitabilitat, que es mostra a través de les institucions culturals que l'estudien i es preocupen per la seva conservació i gestió, per tal de gaudir-lo econòmicament i culturalment.

→ Quin són els trets patrimonials fonamentals d'aquest conjunt? Entorn els canals i els regs?

→ Quins són els elements essencials que el componen?

→ Com s'ha constituït i com ha evolucionat?

La comarca, el seu territori i el seu paisatge?

→ Quines estratègies projectuals dels usos i espais es poden plantejar per un equilibri entre protecció i desenvolupament?

→ Com gestionar adequadament la preservació dels valors patrimonials, i al mateix temps permetre un desenvolupament econòmic i social que usi aquests espais?

→ Qui són els agents que poden desenvolupar estratègies conjuntes?

→ Abordarem conjuntament aquestes qüestions amb la col·laboració del grup de recerca del professor **Ignasi Aldomà de la facultat de Geografia de la Universitat de Lleida.**

→ La nostra contribució serà l'elaboració d'un **Atlas sobre les formes dels territoris de l'aigua en l'àmbit del Pla d'Urgell**, i un **Quadern d'estratègies i de propostes de paisatge**. El treball serà conjunt com a Taller, si bé ens organitzarem en grups d'estudiants per a la elaboració dels materials específics.

→ El mètode de treball i l'organització l'establirem en les sessions oportunes de coordinació en els tallers a classe.

→ Durant l'elaboració del treball determinarem l'abast dels lliuraments de materials, i les dates de lliuraments parcials.

Relators:

Joan Reñé, Xavier Coll, Ignasi Aldomà, Carles Guerrero

19 / GENER / 2011

09.00	Benvinguda a Ivars d'Urgell
09.30	Sortida a l'Estany d'Ivars d'Urgell i Vila-sana Molí de l'Estany, Mirador de l'Estany
11.30	Visita al Castell del Remei
13.30	Dinar a Barbens
15.30	Visita al Canal d'Urgell i la tercera sèquia fins al Salt de la Farinera a Mollerussa Pont dels Tres Ulls, Caseta i salt de la Turbina, Pilastre i salt del Duran, Pont del Cap de Terme, Casilla del Canal, Salt de les Llums, Salt de la Farinera
19.00	Visita a la Cooperativa d'Ivars d'Urgell
21.00	Sopar a Ivars d'Urgell i col·loqui amb els veïns del municipi

20 / GENER / 2011

09.00	Esmorzar a Ivars d'Urgell
09.30	D'Ivars d'Urgell a Vila-sana
10.00	Variante del camí de Sant Jaume Torre del Frare, la Novella Alta, la Novella Baixa, Torre del Xammar, Banqueta de la Tercera Sèquia, Canal Auxiliar d'Urgell, Torre del Celestino, lo Molinet i la Creu del Molinet
13.30	Dinar a El Poal
15.30	Visita al Tossal de les Tenalles i al Parc de la Serra fins a Sidamon Parc de La Serra, Pla de la Serra, Tossal de l'Infern, Tossal de les Tenalles, Carrerada Reial, Gravera del Fabregat, l'Observatori (mirador identificat pel Catàleg de paisatge), Túnel del Canal auxiliar a Sidamon, Decantador del Canal auxiliar a Sidamon
18.30	Visita a Bellvís
21.00	Sopar a Bellvís i col·loqui amb els veïns del municipi

21 / GENER / 2011

09.00	Esmorzar a Ivars d'Urgell
10.00	Visita al túnel de Montclar i al pont d'Agramunt
12.00	Visita a la tercera sèquia del Canal d'Urgell Nucli de Mollerussa
13.00	Visita a la Casa Canal de Mollerussa Espai cultural dels Canals d'Urgell i museu, Exposició del PDU-PU
14.00	Finalització del Seminari